

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

490-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2013 M. GEGUŽĖS 22, 23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“

(COM(2012) 777 final/2)

(2013/C 271/04)

Pranešėjas **Carmelo CEDRONE**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. vasario 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“

COM(2012) 777 final/2.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 24 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 149 nariams balsavus už, 12 – prieš ir 25 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1 Komisijos komunikatas yra svarbus indėlis į būsimas – labai reikalingas – diskusijas dėl ES ir didelis žingsnis į priekį iki šiol ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) srityje taikytų metodų ir turinio požiūriu. Be to, šiame komunikate pirmą kartą svarstomi tarptautinio Sąjungos vaidmens ir jos politinės ateities klausimai. Taigi EESRK teigiamai vertina pasiūlymą, kuris gali lemti istorinį posūkį, jei po dvidešimties delsimo metų Taryba turės reikiamo ryžto ir noro priimti ir įgyvendinti nuostatas, kurios padės pasiekti nustatytus tikslus ir nedelsiant jį įgyvendinti.

1.2 Savo 2011–2012 m. priimtais sprendimais Europos Vadovų Taryba iš esmės pradėjo svarbią ir struktūruotą Europos valdymo reformą makroekonominio perviršinio disbalanso priežiūros, fiskalinių taisyklių griežtinimo ir euro zonos šalių ekonominės politikos koordinavimo srityje. Siekiant užtikrinti EPS stabilumą, būtina taikyti priemones, tarp kurių sunkumus

patiriančių valstybių vyriausybės obligacijų „sąlygoto, tačiau neriboto“ įsigijimo netradicinės priemonės, kurias neseniai nustatė ECB, bendro priežiūros mechanizmo, kuriuo siekiama užtikrinti griežtą ir nešališką rizikos ribojimu pagrįstą priežiūrą ir nutraukti valstybių ir bankų ryšį, nustatymas ir galiausiai bankų pertvarkymo taisyklės.

1.3 EESRK pritaria komunikate pristatytai Komisijos strategijai ir neseniai Europos Vadovų Tarybos pirmininko Herman Van Rompuy paskelbtam pranešimui („Siekis sukurti tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą“) dėl euro zonos stiprinimo, tačiau, mano, kad to nepakanka, kad valstybės narės, piliečiai ir įmonės galėtų visapusiškai pasinaudoti EPS privalumais. Tai parodė ir pastarųjų dešimties metų įvykiai. Mastrichto sutartimi šioje srityje įtvirtinta politinė Tarybos atsakomybė labai **varžo** sutartimi sukurtą EPS. Kaip tik todėl dabar Komisija siūlo **stiprios ir veiksmingos EPS** projektą.

1.4 Siekiant užtikrinti didesnę EPS stabilumą ir ekonomikos augimą ir užimtumą euro zonos valstybėse šiandien būtina ne vidutinės ar ilgalaikės trukmės laikotarpiu, o nedelsiant imtis ryžtingesnių priemonių, pavyzdžiui, parengti augimo planą ir nustatyti veiksmesnius ekonominės integracijos mechanizmus, už kurių įgyvendinimą turi būti atsakinga Taryba. Taiigi mums reikia makro ir mikroekonominės politikos, daugiau pastangų, solidarumo, valstybių narių pasitikėjimo, taip pat pasitikėjimo tarp pastarųjų ir ES ir kartu neužmiršti, kad svarbiausias aptariamų priemonių tikslas – visų žmonių gerovė.

1.5 EESRK palankiai vertina komunikatą, tačiau pabrėžia, kad netgi visapusiškai jį įgyvendinus, būtų sunku pasiekti apčiuopiamą poveikį, visų pirma dėl sprendimų priėmimo metodo, kadangi komunikate nepateiktas konkretus pasiūlymas dėl politinės sąjungos, kuria būtų „pastatyti namai“. Tai pasakytina ir apie skolą, asimetrinių sukrėtimų įveikimą, augimą, konkurencingumą arba užimtumą (dėl kurio turėtų būti sistemingai atliekamas poveikio vertinimas). Tai yra visi dabartinės padėties trūkumai.

1.6 EESRK primena, kad jau yra parengęs nuomones ir nurodęs sprendimus dėl daugumos naujausių Komisijos pasiūlymų, visų pirma susijusių su EPS, ECB, su augimu ir valstybės skola. Iki šiol Komisijos ir Tarybos pasiekta pažanga yra geras pagrindas tęsti darbą šioje srityje⁽¹⁾. Be to, EESRK palankiai vertina Europos Komisijos sprendimą pateikti rekomendacijas šiais klausimais ateičiai ir tikisi, kad Taryba sugebės pasinaudoti proga ir nedelsdama imsis konkrečių priemonių skolos ir augimo problemoms spręsti ir padarys realią kokybinę pažangą.

1.7 Naujausi komunikate nurodyti ES sprendimai atitinka – nors tik iš dalies – makroekonominę sistemą, tačiau mikroekonominiai pasiūlymai dėl gamybos sektorių, kurie vieninteliai gali padėti atgaivinti augimą, yra nepakankami. Komisijos dokumentu siekiama pradėti diskusiją dėl EPS, o tai yra ne tik su fiskaliniu konsolidavimu ir makroekonominė politika susijęs klausimas. Mums būtina ir mikroekonominė politika, pavyzdžiui, veiksmingas pramonės paktas (angl. *industrial compact*).

1.8 Be to, būtų galima labiau pritarti Komisijos pasiūlymui, jei įvairiais etapais, kuriuose numatyta pradėti įgyvendinti priemonės, padedančias užtikrinti stabilesnę ir veiksmingesnę EPS,

būtų aiškiau nurodytas poreikis toliau įgyvendinti šį tikslą atitinkančią Europos politiką ir būtų nurodytos veiklos sritys ir naujovės, kurias reikia įdiegti siekiant užtikrinti racialesnes ir veiksmingesnes Europos išlaidas.

1.9 Komisija gali ir turi padėti įgyvendinti reformas, kurios būtinos siekiant padidinti nacionalinių gamybos ir administracinių sistemų konkurencingumą, ir šiuo tikslu taikyti inovatyvius veiklos metodus ir kriterijus bendrosios rinkos, struktūrinių fondų valdymo ir pagrindinėse bendros politikos srityse. Be to, ji turėtų pasinaudoti ECB įvestomis naujovėmis ir, kaip EESRK ne kartą ragino, pasiūlyti ne mažiau esminius pakeitimus, susijusius su Europos politikos, kuri daro didžiausią poveikį labiausiai pažeidžiamoms ES sritims, regionams ir sektoriams, įgyvendinimu.

1.10 Turi būti visapusiškai pasinaudota ECB struktūra augimui ir užimtumui skatinti ir pavesta jam atlikti paskutinio skolintojo vaidmenį. Parodydamos savo pasiryžimą eiti šiuo keliu euro zonos valstybės padėtų sustiprinti pasitikėjimą ECB ir euru ir atremti spekuliacinius išpuolius, ypač prieš didžiausių biudžeto sunkumų turinčias šalis.

1.11 Negalima euro zonos stabilumo užtikrinimo patikėti tik ECB ir bendrai pinigų politikai, o valstybėms narėms palikti visišką laisvę įgyvendinti savo fiskalinę ir biudžeto politiką. EESRK mano, kad, siekiant **bendro euro zonos biudžeto** , negalima vėlesniam laikotarpiui atidėti **fiskalinės sąjungos** sukūrimo, kaip numatyta Komunikate: ši sąjunga kartu su bendra valiuta ir bendra bankų priežiūra parturi sudaryti antrąjį ramstį, padėsiantį užtikrinti EPS stabilumą trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu ir taip įtikinti rinkas Europos projekto nuoseklumu.

1.12 Komisija deda daug pastangų rengiant **institucinius pasiūlymus** . EESRK mano, kad galiausiai tikslinga į darbotvarkę įtraukti institucinį klausimą, kuriuo grindžiami novatoriški Komisijos pasiūlymai, įskaitant dėl politinės sąjungos. Tai visiškai naujas pasiūlymas. Vis dėlto Komitetas mano, kad dauguma šių pasiūlymų atitinka dabartinę sistemą ir rodo tik nedidelę pažangą, todėl nepadės išspręsti problemų, jei Taryba nežengs tolesnio žingsnio ir šiuos pasiūlymus laikys tik skatinančiais imtis veiksmų.

⁽¹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

1.13 Komisijos pasiūlymai gali būti tinkami naujam tarpiniam etapui, tačiau EESRK, kuris turėtų būti neatsiejama šio proceso dalis, atsižvelgdamas į tai, kas jau pasiūlyta ir patvirtinta, išreiškia nuomonę, kad tam tikrose srityse dalinių priemonių taikyti nebegalima: būtina žengti kokybinį žingsnį kalbant tiek apie politikos turinį, tiek apie su šios politikos įgyvendinimu susijusių sprendimų priėmimo procesą, kad nebūtų toliau kartojama, jog reikia „tikros“ politikos, „tikros“ EPS, „tikros“ politinės sąjungos ir pan. **Nuo šiol** turime imtis ryžtingesnių ir neatidėliotinių **veiksmų**, pirma, kad būtų **įveiktas** daugumą ES valstybių apėmęs **ekonomikos nuosmukis** ir, antra, kad būtų panaikintos spragos, į kurias ilgai nekreipta dėmesio ir kurios tik dar labiau išryškėjo kilus tarptautinei finansų krizei.

1.14 EESRK ragina Tarybą atsižvelgti į Komisijos pasiūlymus ir imtis ryžtingesnių ir konkretesnių veiksmų – laikytis pasiektų susitarimų ir prisiimti atsakomybę už teikiamus pasiūlymus, kuriuos reikia priimti ir įgyvendinti, visų prama paremti balsavimo balsų dauguma taikymą visose srityse – pradedant ekonomikos ir užimtumo politikos – ir numatyti ateityje iš dalies pakeisti Sutartį.

1.15 EESRK pasiūlymų santrauka

1.15.1 EESRK mano, kad norint sukurti tikrą EPS artimiausiu metu (nekeičiant Sutarties) reikia:

- pradėti įgyvendinti Europos augimo iniciatyvą, kadangi vien tik griežto taupymo priemonėmis nebus galima įvykdyti visų Sąjungos nustatytų kriterijų;
- padėti įveikti šalių ekonominius skirtumus pasitelkiant solidarų konvergencijos mechanizmą; būtų galima taikyti mikrolygmens priemonės labiausiai nuo krizės nukentėjusioms šalims siekiant sumažinti jaunimo nedarbą (pvz., skirti ES paramą už kiekvieną įdarbintą jauną žmogų), kitaip tariant, užtikrinant pozityvų sąlygiškumą;
- rasti skolos problemos sprendimą, kaip prašo Komisija ir EESRK, siekiant spręsti visų eurą įvedusių arba įvesiančių šalių problemas;
- nedelsiant sukurti bankų sąjungą ir užtikrinti priežiūrą Europos lygmeniu;

- baigti kurti bendrąją rinką visuose sektoriuose (mokesčių, finansų, bankininkystės, energetikos, paslaugų, mokslinių tyrimų ir inovacijų ir t. t.);
- sumažinti kredito rinkos susiskaidymą, kad būtų užtikrintos vienodos kredito sąlygos ir išlaidos visose valstybėse narėse;

1.15.2 Vidutinės ir (arba) ilgalaikės trukmės laikotarpiu atlikus galimus Sutarties pakeitimus reikia:

- užtikrinti tikrą ES ekonomikos ir kartu pinigų finansų ir mokesčių valdymą, kad būtų pasiekta didesnė centralizuotos ir decentralizuotos politikos nuoseklumo;
- suteikti ECB trūkstantus įgaliojimus;
- stiprinti sprendimų priėmimo metodą ir struktūras siekiant „vieningai valdyti“ eurą, užbaigti kurti ir suvienodinti dabartinę sistemą, sukurti fiskalinę sąjungą šiuo tikslu sukurti bendrą euro zonos biudžetą ir numatyti solidarumo mechanizmą, kuris padėtų mažinti šalių ekonomikos skirtumus;
- sudaryti socialinį paktą siekiant socialinės sąjungos įtraukiant socialinius partnerius ir organizuotą pilietinę visuomenę;
- sukurti politinę sąjungą plėtojant tvirtesnį bendradarbiavimą be kita ko siekiant suteikti eurui „vieną balsą“ ir užtikrinti demokratiškesnį ir skaidresnį sprendimų priėmimo procesą. Šiuo tikslu būtų tikslinga kitos kadencijos Europos Parlamentui kartu su Taryba suteikti steigiamąją galią;
- suteikti ES reprezentatyvesnį vaidmenį tarptautinėse institucijose.

2. Bendrosios pastabos. Pagrindiniai aspektai

2.1 Komitetas supranta, kad nagrinėjamas vienas sudėtingiausių šiuo metu kylančių klausimų. Europa pradeda naują didesnės integracijos etapą, kuriame būtina žengti ne vieną drąsų žingsnį. EESRK labai palankiai vertina pradėtas diskusijas dėl EPS ateities, kadangi tai yra pirmas žingsnis šia kryptimi, ir atkreipia dėmesį į tai, kad makroekonominės sąlygos EPS yra mikroekonominio lygmeniu priimtų sprendimų rezultatas. Todėl reikėtų suderinti makro ir mikroekonominio lygmeniu vykdomą politiką, kad jomis būtų siekiama tų pačių bendrų tikslų.

2.2 Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 9 straipsnyje, papildytame 151 ir 153 straipsniais, nurodoma, kad nustatydamą ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimu ir kova su socialine atskirtimi. Komitetas su nuostaba pažymi, kad nagrinėjamame komunikate nėra vienas iš šių reikalavimų neįtrauktas į su „stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos“ tikslus. Todėl EESRK ragina ne tik aiškiai nurodyti šiuos tikslus, bet ir užtikrinti didesnę ekonominės ir pinigų politikos poveikio socialinei sričiai ir darbo rinkai priežiūrą (poveikio vertinimai) ir parengti priemones, kurios padėtų pašalinti galimas šių politikos sričių neigiamas ekonomines ir socialines pasekmes.

2.3 Nei vienas iš Komisijos pateiktų pasiūlymų dėl stabilios ir patikimesnės EPS negalės būti veiksmingai įgyvendintas (nei trumpuoju, nei vidutinės trukmės ar ilguoju laikotarpiu), jei valstybėse narėse, visų pirma labiausiai nukentėjusiose nuo ekonomikos ir finansų krizės, nebus atgaivintas augimas, nepavyks išspręsti užimtumo, nedarbo (kuris sparčiai auga ypač jaunimo) problemų ir sumažinti vis dar esamus valstybių narių skirtumus. Tačiau taip pat nebus galima pasiekti rezultatų, jei Taryba ir Euro grupė nepasinaudos Europos Komisijos pateiktais pasiūlymais, kad paskatintų EPS užbaigimui būtinas ir dvidešimt metų laukiamas reformas, ir jei valstybės nedės pastangų šia kryptimi, kad kartu valdytų kiekviena savo suverenitetą, kas yra būtina šiam tikslui pasiekti.

2.4 Komisijai svarbiausia ir toliau užtikrinti valstybių narių ekonominės politikos koordinavimą taikant struktūruotas biudžeto politikos ir priežiūros sistemų konvergencijos didinimo priemones ir instrumentus. Tai padėtų sumažinti labiausiai išsiskolinusių šalių sunkumus finansuoti valstybės skolą ir laikytis griežtų skolos mažinimo ir tvarumo planų, kuriuos neseniai pasiūlė Komisija ir patvirtino šalys narės (angl. *fiscal compact*). Tačiau siekiant susigrąžinti piliečių ir rinkų pasitikėjimą nacionalinio lygmens priemonės turi atitikti bendrus, t. y. europinius, principus ir duoti konkrečių ir teigiamų rezultatų piliečiams ir įmonėms, todėl nacionaliniu lygmeniu būtinas didesnis makroekonomikos (jaunimo, darbo rinkos, socialinės apsaugos srities ir t. t.) nuoseklumas.

2.5 Nemaža dalis euro zonos šalių pradėjo penktuosius neigiamo augimo metus ir artimiausių metų prognozės rodo tik labai nežymų pagrindinių makrolygmens rodiklių pagerėjimą. Komisijos pasiūlymai dėl EPS sustiprinimo turi būti papildyti kitomis pastabomis ir (arba) priemonėmis, kad būtų patikimi ir taptų plataus masto bendrų diskusijų dėl EPS ateities,

kuriose dalyvautų ne tik ekspertai, bet visa Europos pilietinė visuomenė, objektu.

2.6 Euro zonos šalys, laikydamosi ES nustatytų įsipareigojimų, artimiausiais metais privalės ir toliau vykdyti griežtą biudžeto politiką. Ją bus galima užtikrinti visų pirma įgyvendinant reformas, kuriomis tiek išlaidų, tiek valstybės pajamų požiūriu supaprastinamos nacionalinių biudžetų struktūros, ir deramai atsižvelgiant į teisingą paskirstymą ir fiskalinį didinamąjį poveikį. Tai leistų pasiekti didesnę veiksmingumą, kurio poveikis neturės įtakos biudžeto balansui, ir nemažinti išlaidų srityse, kurios ypač svarbios ekonomikos augimui ir visuomenės gerovei užtikrinti, pavyzdžiui, sveikatos, socialinės apsaugos sistemų, švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų, infrastruktūros (2).

2.7 Šias nacionalinio lygmens priemones, vis dėlto, reikėtų papildyti Europos lygmens priemonėmis, kurios būtinos ekonomikos augimui, užimtumui ir investicijų atgaivinimui užtikrinti, pavyzdžiui, gerinti nacionalinių darbo rinkų veikimą siekiant jas integruoti į euro zoną ir šiuo tikslu plėtoti dialogą makroekonominio lygmeniu (3), iš dalies pasidalyti valstybės skolą siekiant pažaboti spekuliaciją, išleisti Europos investicijų banko (EIB) ir Europos investicijų fondo (EIF) euroobligacijas augimui finansuoti, pritraukti pasaulio lygmens sutaupytas perteklines lėšas (4), sudaryti galimybę iš valstybės skolos išskaityti tam tikras struktūrines investicijas, kurios skatina teigiamą ilgalaikį augimo procesą, arba galiausiai skirti didesnę dėmesį pramonės politikai tiek nacionalinių vyriausybių, tiek priimančiųjų politinius sprendimus Europos lygmeniu.

2.8 Atsakomybė už šios politikos įgyvendinimą tenka valstybių narių vyriausybėms, tačiau Komisija, atsižvelgdama į savo institucines prerogatyvas ir jos valdomus ES biudžeto išteklius, turi padėti šią politiką įgyvendinti ir taip padėti įveikti vis dar egzistuojantį teritorinį disbalansą ir skirtumus.

2.9 EESRK taip pat mano, kad Komisijos istorinių EPS aspektų analizėje neaptariamais tikrieji ekonominiai ir politiniai trūkumai, kurių būta įvedus eurą ir kurie yra pagrindinė eurą ir ES ištikusios krizės priežastis. Keista, kad EPS analizėje neminimi nei Mastrichto kriterijai, pinigų politikos „vientisumas“ ar valstybių narių ekonomikos asimetrija ir nepateikiamas jų vertinimas. Be to, negalima pritarti, kad 2008 m. krizės priežastis

(2) OL C 133, 2013 5 9, p. 44.

(3) Žr. ten pat.

(4) Žr. 1 išnašą.

yra tik skola, o ne silpna ES ir nacionalinių vyriausybių politika, ypač turint omenyje tai, kad nuo pat EPS įkūrimo valstybės narės sistemingai atsisakydavo pradėti diskusiją dėl fiskalinės ir biudžeto politikos koordinavimo.

2.10 Reikėtų nedelsiant sukurti ekonominę sąjungą, t. y. ES ekonomikos valdymo instituciją, (vienu metu su bankų sąjunga arba prieš ją įkuriant ir t. t.) ir paskelbti Komisijos komunikatą, kuriame būtų apibrėžtas tokios iniciatyvos pagrindas.

3. Konkrečios pastabos dėl pasiūlymų turinio. Stipriosios ir silpnosios pusės

3.1 **Trumpajam laikotarpiui** pateikti septyni pasiūlymai. Kai kurie iš jų yra ne nauji, kadangi susiję su neseniai ES patvirtintomis priemonėmis: Europos semestras, šešių dokumentų rinkinys ir dviejų dokumentų rinkinys, ECB patikėta bankų priežiūra. Tai yra svarbios priemonės, kurias reikėtų įgyvendinti laikantis šioje srityje priimtų ES teisės aktų ir konkrečių kiekvienai šaliai skirtų ir Tarybos patvirtintų rekomendacijų. EESRK manymu, įdomiausi yra toliau nurodyti Komisijos pasiūlymai.

3.1.1 Pirmasis – sekant bankų priežiūros mechanizmo pavyzdžiu sukurti bendrą bankų pertvarkymo mechanizmą, skirtą sunkumus patiriančių bankų problemoms spręsti. Novatoriškiausias šio pasiūlymo aspektas yra tai, kad problemų sprendimo sąnaudas dengia akcininkai ir kreditoriai: „papildomi išteklių, reikalingi restruktūrizavimui finansuoti, turi būti gaunami iš bankų sektoriaus finansuojamų mechanizmų, o ne mokesčių mokėtojų lėšų“⁽⁵⁾.

3.1.2 Antrasis – „**Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės**“, skirtos struktūrinėms reformoms euro zonos valstybėse remti, sukūrimas. Pasiūlyme labai išsamiai išdėstyta (komunikato I priedas) tvarka, pagal kurią bus sudaromi ir vykdomi susitarimai, kuriais remiantis bus parengta ši priemonė. Tačiau neapibrėžtas dalyvavimo lygis ir valstybėms narėms galimos skirti finansinės paramos dydis, o tai yra du esminiai aspektai priemonės tvarumui užtikrinti, nors Komisija pasiūlo teisę pateikti išsamesnį pasiūlymą dėl šios priemonės įgyvendinimo nuostatų (žr. komunikato 25 psl.). EESRK mano, kad ši priemonė turėtų būti taikoma prieš pradėdant struktūrines reformas arba bent jau jas vykdam, kad būtų galima sušvelninti neigiamą poveikį. EESRK taip pat pabrėžia, kad konvergencijos ir konkurencingumo priemonė bus veiksminga tik visuose

etapuose ją koordinuotai taikant su nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamais veiksmais ir priemonėmis.

3.1.3 Be to, pasiūlymas dėl daugiamečių finansinės programos, atrodo, vis dar suprantamas kaip sankcija tiems, kurie nesilaiko „susitarimo tarp valstybių narių ir Komisijos“, o ne kaip paskatinimas įgyvendinti ES lygmeniu apibrėžtą politiką. Šalia griežtų makroekonominių sąlygų, kurių reikalaujama laikytis valstybių narių, turėtų būti parengtas augimo ir vystymosi planas ir plėtojamos naujos užimtumo galimybės – visų pirma jaunimui – kurias svarstant aktyviai dalyvautų socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės atstovai.

3.1.4 Ryžtingesnis ES vaidmuo ir didesnė euro įtaka valdant tarptautines finansų įstaigas ir gebėjimas atstovauti eurui išorėje yra vieni svarbiausių klausimų, kuriuos iškėlė Komisija ir daugelyje savo nuomonių nagrinėjo EESRK, siekiant suteikti ES ir eurui didesnį sprendimų priėmimo įtaką ir galią pinigų valdyme tarptautiniu lygmeniu. Vis dėlto Komisija aiškiai nenurodo dėl pasiūlymo kylančių sunkumų tiek euro zonoje, tiek už jos ribų, turint omenyje akivaizdžiai nepalankų JAV (taip pat ir Jungtinės Karalystės) vadovybės požiūrį į euro įtakos didėjimą (ir atitinkamai mažėjančios dolerio įtakos) ir tarp euro zonos šalių vis dar egzistuojančius skirtumus, susijusius tam tikrais ekonomiais ir politiniais interesais daugelyje besivystančių šalių, kurioms pagalbą teikia TVF.

3.2 **Vidutinės trukmės laikotarpio** pasiūlymai iš esmės susiję su skolos grąžinimo fondo (SGF), kuriam taikomos griežtos sąlygos siekiant sumažinti neatsakingo elgesio riziką, įsteigimu ir naujos valstybės skolos priemonės euro zonai (Euro vekseliai, angl. *Eurobills*) įvedimu. Šie pasiūlymai jau senai yra pagrindinių ES institucijų ir valstybių narių diskusijų darbotvarkėje. Savo nuomonėse EESRK taip pat ne kartą pabrėžė, kad, siekiant iš dalies pasidalyti skolą, reikia įvesti euroobligacijas (angl. *Union bond*) kaip papildomą priemonę tiek siekiant sudaryti euro zonoje palankias sąlygas labiausiai įsiskolinusioms šalims finansuoti valstybės skolą, tiek sumažinti su skolos tvarkymo sąnaudas⁽⁶⁾.

3.2.1 EESRK pripažįsta Komisijos dokumente minimo Vokietijos ekonomikos ekspertų tarybos pasiūlymo naudą, tačiau norėtų, kad Komisija pristatytų savo pasiūlymą ir (arba) nurodytų anksčiau Komiteto pateiktus pasiūlymus, ES valstybių narių ekonomikos ministrų ar kitus pasiūlymus.

⁽⁵⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 68.

⁽⁶⁾ OL C 299, 2012 10 4, p. 60.

3.2.2 Pasiūlyme pabrėžiama skolos grąžinimo fondo svarba, tačiau užmirštama, kad valstybės skolos mažinimo politikos sėkmė priklauso ne tik nuo sėkmingai mažinamų viešųjų išlaidų mažinimo, bet taip pat ir visų pirma nuo pajamų didinimo. Tokios krypties reikia laikytis ir kur kas ilgesnį nei vidutinės trukmės laikotarpį norint vėl pasiekti Mastrichto sutartyje nustatytą skolos ir BVP santykį. Tinkamiausias pasiūlymas, veikiausiai, lieka įvesti Europos Sąjungos obligacijas. Savo požiūrį šiuo klausimu Komitetas jau yra išsamiai išdėstęs ⁽⁷⁾. Tačiau akivaizdu, kad sunkiausia rasti sprendimą, kaip tai padaryti, o ne kokią techninę priemonę panaudoti.

3.2.3 Be to, pasiūlymas iš esmės atitinka Stabilumo pakto nuostatas, susijusias su valstybėms narėms keliamais reikalavimais, tačiau jame nėra novatoriškų aspektų, galinčių iš esmės pakeisti susijusią politiką, kuri nebegali būti vykdoma ta pačia kryptimi.

3.3 **Ilguoju laikotarpiu**, kuriam skirta Komisijos dokumento dalis yra mažiausiai išplėta, numatyta plėtoti EPS siekiant sukurti bankų, fiskalinę ir ekonominę sąjungą. Žinoma, EESRK pritaria šioms tikslams, su sąlyga, kad bus apibrėžtos jų įgyvendinimui būtinos nuostatos. EESRK sutinka, kad reikia pasiekti visišką valstybių narių ekonominės politikos integraciją, visų pirma mokesčių ir ekonomikos srityje, ir numatyti bendrą ES biudžetą, turintį nuosavų finansinių išteklių ir savarankišką fiskalinį pajėgumą.

3.3.1 Komunikate apsiribojama išdėstyti institucinius aspektus ir nurodyti, koku pagrindu remiantis bus galima kurti teisinio pagrindo ir svarbiausios ekonominės politikos valdymo požiūriu stipresnę ekonominę ir pinigų sąjungą, tačiau neužsimenama apie makro ir mikroekonominės sąlygas, kurios turi padėti užtikrinti pasiūlymų įvykdumą ilguoju laikotarpiu.

3.3.2 EESRK mano, kad tokio plataus užmojo tikslas gali būti sėkmingai pasiektas užtikrinus tvirtesnę bendradarbiavimą, kuriuo siekiama politinės sąjungos. Palankios sąlygos tokiam procesui būtų sudarytos tarptautiniu makroekonomikos lygmeniu baigus įgyvendinti tik iš dalies įvykdytas reformas, susijusias su kredito ir finansų rinkų veikimo ir finansavimo taisyklėmis, rizikos ribojimu pagrįstos makro ir mikro lygmens priežiūros mechanizmais ir finansų krizę dar labiau paaštrinusio makroekonominio disbalanso (dėl JAV deficito ir Kinijos perviršio) mažinimu. Šioje srityje nepasiekus akivaizdžios pažangos bus sunku išvengti dar vienos ekonomikos ir finansų krizės.

⁽⁷⁾ Žr. ten pat.

4. Politinė sąjunga

4.1 Bendrosios pastabos

4.1.1 Vis dėlto EESRK palankiai vertina Komisijos bandymą spręsti dabartinio ES „demokratijos deficito“ problemą, taip pat pritaria teiginiui, kad pagrindinė problema yra suvereniteto perdavimas. Taigi svarbiausias uždavinys pradėti kurti politinę sąjungą, kuri leistų sujungti ir pavesti bendrai valdyti tam tikras iki šiol nacionalinės kompetencijos sritis buvusias valstybių narių politikos sritis, ir vykdyti skaidresnę ir demokratiškesnę sprendimų priėmimo procesą siekiant suteikti eurui „vieną balsą“ ir Europos lygmens „valdymo instituciją“, t. y. antrąjį trūkstantą EPS ramstį.

4.1.2 Todėl EESRK mano, kad

— trumpuoju laikotarpiu nebūtina iš dalies keisti Sutartį, kaip EESRK aiškiai nurodė savo pasiūlymuose, ir veikiausiai reikėtų sutelkti dėmesį į ilgalaikės trukmės laikotarpio pasiūlymus;

— reikia pripažinti, kad problema sudėtingesnė euro zonos atveju: visiškai netinka ir toliau kalbėti apie makro ir mikroekonominės politikos koordinavimą – būtina bendra ekonomikos politika, kaip ir bankų sąjungos, bendrosios Europos lygmens priežiūros, pinigų politikos ir t. t. srityje.

4.1.3 Todėl svarbiau ne spręsti su Europos Parlamento dalyvavimu susijusias problemas, o užtikrinti bendrą euro zonos šalių sprendimų priėmimo procesą ir kartu jį įtraukti Europos Parlamentą. Nebegalima taikstyti, kad šalia bendros pinigų politikos ir toliau būtų išlaikytos atskiros kiekvienos šalies ekonomikos ir pramonės politikos, kadangi, nesant kompensavimo mechanizmų, tai kenkia silpniausių šalių ekonomikai.

4.2 Atsakomybės optimizavimas

4.2.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą įtraukti EP į diskusiją dėl pasiūlymų, susijusių su ekonomikos augimu, ir užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą. Taip turėtų būti daroma ir koregavimo programų atveju, o ne apsiribojama paprasčiausiu informavimu. Vis dėlto mes tebesame formalių svarstymų etape, toli nuo veiksmų, kurių reikėtų imtis ES sprendimų priėmimo procese.

4.2.2 Kita vertus, atrodo novatoriški pasiūlymai dėl politinių partijų, kurios turėtų ne tik teigti esančios europietiškos, bet iš tiesų tokios būti ir veikti ne kaip daugelio įvairių nacionalinių struktūrų visuma, o kaip bendra Europos struktūra, darniai veikianti kartu su atskiromis valstybėmis narėmis ar įvairiomis asociacijomis (profesinėmis sąjungomis, darbdavių asociacijomis pan.).

4.2.3 Reiktų, kad ne tik partijos, kaip siūlo Komisija, bet ir kitos didžiosios ES organizacijos (pvz., profesinės sąjungos, darbdavių asociacijos ir pan.) – bent jau euro zonos šalių – susitelktų 2014 m. rinkimams ir vadovautųsi bendrais Europos, o ne nacionaliniais, principais. Tai būtų nors ir nepakankamas, bet svarbus žingsnis į priekį ir geras pavyzdys visiems.

4.2.4 Per rinkimus reikėtų suteikti EP steigiamąją galią, kuri leistų jam (kartu su Tarybai) per tam tikrą laikotarpį sudaryti sąlygas pereiti prie politinės sąjungos, taip pat numatyti išplėsti balsavimą balsų dauguma ir jį taikyti visoms sritims ir suteikti Europos Parlamentui teisę balsuoti dėl augimo ir užimtumo klausimų.

4.3 Svarstylini klausimai iš dalies keičiant Sutartį

4.3.1 EESRK pritaria, kad reikia sujungti ir suvienodinti ekonominę ir užimtumo politiką, kadangi tai yra dvi to paties medalio pusės, nors tai ekonominio, o ne teisinio pobūdžio klausimas. Iš tiesų reikia bendro, su visa ekonomine politika susijusio sprendimų priėmimo proceso, apimančio strategiją „Europos 2020“, nacionalinių biudžetų koordinavimą, euro zonos makro ir mikroekonominės politikos ir darbo rinkos politikos klausimus (paminėjome tik kai kuriuos iš jų) siekiant išplėsti dabartinę sprendimų priėmimo sistemą. Kaip galima manyti, kad siekiant EPS pokyčių pakaks EP sukurti specialų komitetą.

4.3.2 Taip pat netoliaregiška manyti, kad už ekonominę politiką atsakingam Europos Komisijos pirmininko pavaduotojui suteiktus teisę – nors ir kartu su Europos Parlamentu – koordinuoti EPS bus galima pagerinti dabartinę padėtį. Šiuo požiūriu pakanka prisiminti užsienio politikos pavyzdį. Todėl reikėtų suteikti realių galių Komisijos nariui ir galimam ministrui.

4.3.3 Tokio svarbaus klausimo negalima išspręsti formaliomis teisinėmis ir parlamentinėmis priemonėmis iš anksto nepriėmus sprendimo dėl suvereniteto ekonomikos, pinigų ir užimtumo politikos srityje perkėlimo iš nacionalinio į Europos lygmenį, kaip EESRK jau ne kartą siūlė. Tokia pačia skubos tvarka, kaip fiskalinio susitarimo atveju ar svarstant bankų sąjungos klausimą, atlikus reikiamus Sutarties pakeitimus, reikėtų sukurti Euro grupės valdomą euro zonos „ekonomikos valdymo instituciją“, kuriai, kartu su Europos Parlamentu, būtų suteikta sprendimų priėmimo ir balsavimo balsų dauguma teisė. Tai leistų sukurti ekonominės ir pramonės, augimo ir užimtumo politikos bendrąją rinką ir valstybėms parengti bendrą viziją ir vieningus sprendimus, atitinkančius ES piliečių interesus.

4.4 ES išorinis atstovavimas

4.4.1 EESRK palankiai vertina visus pasiūlymus dėl išorinio euro zonos ekonominio atstovavimo. Tai yra svarbiausias komunikato aspektas atsižvelgiant į tarptautinį krizės ir valiutų santykio poveikį. Šiuo metu euras yra kaip ėriukas tarp vilkų. Europos Komisijos apibrėžtos strategijos euro zonai TVF konsoliduoti esmė – pirmuoju etapu suteikti euro zonai stebėtojo statusą ir tik antrajame etape bus prašoma vienos atstovo vietos. Tai bus ilgas procesas, kuris silpnina euro zoną, nors reikėtų, kad ji kuo skubiau pradėtų kalbėti „vienu balsu“ įvairiose organizacijose, kaip jau seniai siūlė EESRK. Todėl Komisijos pasiūlymai, galbūt, įgyvendinami, tačiau nedrąsūs ir nepakankami trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Be to, šioje srityje viskas taip pat priklausys nuo Tarybos veiksmų.

4.5 ECB

4.5.1 Požiūris, kurio laikomasi ECB atžvilgiu, atrodo, nepakankamas. Be to, EESRK nepritaria Komisijos teiginiui, kad sutartimi reikia „stiprinti demokratinę atskaitomybę ECB“, nes ECB yra institucija, kurioje sprendimai jau priimami balsų dauguma (skirtingai nei Taryboje). Be to, ECB problemos ir vaidmuo yra kitokio pobūdžio, todėl negalima kalbėti tik apie priežiūrą, o susidaro išpūdis, kad būtent tai pabrėžiama Komisijos komunikate. Šios problemos susijusios su ECB įgaliojimų išplėtimu: be įgaliojimų stabilumo ir infliacijos srityse, suteikti įgaliojimus ir augimo ir užimtumo srityse.

4.5.2 Šiuo tikslu reikia taip pat įsitikinti, ar sklandžiai veikia mechanizmai, leidžiantys užtikrinti ECB politikos poveikį realiajai ekonomikai. Netradicines intervencines priemones, kurias ECB neseniai pradėjo taikyti siekdamas užtikrinti didesnę šių mechanizmų veiksmingumą – bankų sistemos likvidumo užtikrinimas (Padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP) ir ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (LRTO)), obligacijų įsigijimas antrinėje rinkoje (Vertybinių popierių rinkų programos (VPRP) ir atvirų piniginių sandorių programos (OMT)) – galima laikyti pirmuoju žingsniu teisinga kryptimi, tačiau jų nepakanka, kad būtų galima suteikti ECB paskutinio skolintojo ir, kai būtina, savarankiškai priimančio sprendimus subjekto statusą, kadangi, kaip žinoma, šiuo tikslu reikėtų iš dalies pakeisti Sutartį.

4.5.3 Reikia stiprinti ECB sprendimų priėmimo savarankiškumą ir intervencines priemones, kurie svarbūs jo kaip paskutinio skolintojo vaidmeniui, siekiant padidinti ne valstybių narių arba ES skolą, o pasitikėjimą euru ir užkirsti kelią spekuliaciniam išpuoliams, susijusiems su labiausiai išsiskolinusių šalių valstybės skola. Turėdamas omenyje EBC veiksmų poveikį valstybių skolų tvarumui EESRK primena, kad jau pats paskelbimas apie šiuos veiksmus konkrečiai padėjo sumažinti įtampą tiek euro zonos valstybės skolos vertybinių popierių, tiek finansų ir kredito rinkose.

4.6 Teisingumo Teismas

4.6.1 EESRK sutinka, kad turėtų būti sustiprintas Teisingumo Teismo vaidmuo, tačiau ne komunikate siūlomoje srityje (valstybių narių pažeidimo tyrimo procedūry). Tokiu sprendimu būtų patvirtinta, kad ekonominės problemos, įskaitant skolą, yra techninio arba teisinio pobūdžio, o ne politinės, kurios turi būti sprendžiamos vykdant demokratinį ir skaidrų ES sprendimų priėmimo procesą, suteikiantį piliečiams suverenitetą.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE
